

en het gaan naar dat gruwzaam gevaar was. En dan kwam weer plotseling die rare gewaarwording in haar op, die ze niet wegduwen noch overmeesteren en kon. En ze schoot aan 't weenen.

Ward keerde zich om en keek zen moeder zwijgend in de oogen, hetgene haar goed scheen te doen, alhoewel ze nog meer tranen stortte.

„Moeder, g'en moet zoo nijs niet grijzen,” hokte hij als met verroeste stem.

„Ward, zoo bijeen-zijn was toch gelukkig, en ik was zoo blij als ik u zag gaan en komen.”

„Ja, moeder,” zei Ward, heel moeilijk.

„En nu zoo moeten scheiden!”

Ward keek zen moeder weer aan. En op kalmen, vasten toon zei hij:

„Ik vertrouw op ons Heer, wat er ook voorvalt. Ge hebt immers altoos gezegd, dat ik dat doen moest, moeder. En vader en weet het niet, maar ik heb hier in men tesch ¹⁾ men bijbelken steken, dat zal me troosten en men herte tot ons Heere richten. Heb ik geen gelijk, moeder?”

„Ja, jongen, ja! En ik zal altoos op u peizen, en ook veel in den Bijbel lezen,” haastte Rogine te antwoorden.

Toen schouwde Ward zen moeder voor de derde maal in de oogen, en kon zich niet meer weerhouden. Hij sloeg zen armen om haar heen en kustte haar op haar beide kaken. Dan liep hij weg. In de deur keerde hij 't hoofd nog eens om en vroeg:

„Moeder, g'en zijt toch niet kwaad op mij?”

„Maar Ward toch!” schreide moeder, terwijl ze steun zocht bij den haverbak.

(Wordt vervolgd.)

1) tesch = zak.

„Vader Cats en de Vrouw.”

Cats is nu eenmaal geen man meer voor ónzen tijd.

In werkelijkheid zijn er maar zeer weinig schrijvers, zóó door God begenadigd in hun arbeid, dat dit werk de eeuwen verduurt, ja in elke nieuwe eeuw als met nieuwen glans schittert.

Zulk een man was „Vader Cats” niet.

Hij-zelf zou zich in onzen tijd van haastend jachten, van auto's en sneltreinen, van een- en tweedekkers, allerminst op zijn plaats hebben gevoeld, en kon hij aan zijn vijf-en-tachtig jaren in ónze eeuw nog een zes-en-tachtigste als slot vastknoopen . . . hij werd wis in dat ééne jaar nog zenuwziek.

Ons volk kent hem dan ook meest bij name.

'n Jaar of wat geleden heeft een uitgever nog eens een proef genomen, om een „bloemlezing,” een „keurgarve” of hoe men 't voorheen noemde, uit Cats samen te stellen, maar 't volk taalde er niet naar en de resteerende exemplaren liggen waarschijnlijk hier of daar op den zolder van een tweedehands-boekhandelaar, die 'n gunstige gelegenheid afwacht, om ze voor 'n prijsje, bij 'n „pakket” of zoo, van de hand te doen.

Wél zijn 's mans „Volledige werken” nog in de vorige eeuw herdrukt; zelfs is er ook af en toe nog wel vraag naar; vergéten is Cats nog niet. . . . maar de „huisvriend” van voorheen bleef hij niet en hij wordt het nooit weer ook.

Toch . . . dat is eigenaardig! . . . wordt er nog steeds, twee en een halve eeuw na zijn dood, goed en kwaad van hem gesproken.

Dát reeds is bewijs genoeg, dat hij niet is geweest de rijmelende nul, die de critici der vorige eeuw wel van hem wilden maken.

Om 'n „nul” maakt niemand zich druk.

Die is al vergeten voor hij begraven wordt.

Die is niet in staat, nog eeuwen na zijn dood zijn tegenstander tot toorn te prikkelen, zoodat deze hem scheldt, als 't stof van den doode allang verstoven is en vergaan, scheldt zooals de groote criticus der 19e eeuw hem nariep: godzallige moneymaker . . .

Dr. Kuyper, van wien ieder wel toegeven zal, dat hij 'n virtuoos is op het snaartuig onzer taal, achtte Cats niet onwaardig een plaats in te nemen onder de Calvinistische kunstenaars . . . zij het ook, dat hij hem 'n gerecht gaf van „haring en bier,” terwijl Bilderdijk kreeg „wildbraad en wijn.”

En nog in de tweede helft der vorige eeuw vond de „Revue des deux Mondes,” toen nóg meer dan thans toonaangevend tijdschrift, dat over de geheele wereld zijn lezers vond, het niet beneden zich, in een uitgebreid artikel: „Un moraliste Hollandais du dix-septième siècle,” de aandacht der gansche, Fransch lezende beschaafde wereld, met sympathie op Jacob Cats te vestigen.

Johanna Breevoort kende Cats slechts van hooren-zeggen.

Wat dus zeggen wil: zij kende hem niet.

Alleen over 's mans persoonlijke en letterkundige gebreken had zij bij geruchte wel eens iets gehoord, — totdat nu eenige jaren geleden Dr. Kuyper haar 't eerst Cats als *dichter* kennen leerde en haar zelf een gedeelte uit Cats' „Huwelijk” voorlas: 't Gebed der Bruid, waarmede zij tot God, haar Schepper komt.

Daardoor kreeg zij reeds een anderen, beteren kijk op den mensch en dichter Cats.

Daarna — laat ik haar eigen woorden mogen aanhalen:

„In dezen winter van gruwelijk bloedvergieten, nam ik, om aan de ellendige oorlogsgedachten te ontkomen, den ouden foliant: „Al de werken van Vader Cats” op, en ongemerkt rijpte het plan: Vader Cats' verhouding tot de vrouw in zijn leven en in zijn werken eens na te speuren en na te pluizen.”

En daaruit ontstond het boek, welks titel ik hierboven afschreef. Cats' verhouding tot de vrouw, zoo in zijn leven als in zijn werken, wordt hier in een negental hoofdstukken, onder ruime aanhaling zijner eigen dichtregelen, geschetst.

Dat Dr. Kuyper den arbeid der schrijfster waard vond, om door hem met een pakkende inleiding bij ons lezend publiek te worden aanbevolen, geeft reeds van te voren zekeren waarborg, dat haar boek ook lezenswaard is.

Natuurlijk ziet men Cats hier slechts van ééne zijde.

Doch waar juist de vrouw, naar Cats' eigen naïeve belijdenis, in zijn doen en denken, in zijn peinzen en dichten, zulk een groote plaats innam, ziet men hem hier ook van een zeer interessanten kant.

En wie Cats zóó ziet, door een kundige gids als Johanna Breevoort geleid, die zal — daaraan twijfel ik niet — lust krijgen, om ook zélf in den lusthof zijner gedichten te gast te gaan, en te zoeken of er in den ouden foliant niet nog meer is, dat hem aantrekt en zijn leven verrijken kan.

„Vrouwen-emancipatie” is een leuze van onzen tijd.

En ook ons Christenvolk kan niet zijn weg gaan, zonder van die leuze notitie te nemen, zonder er rekening mee te houden.

Ook Cats' blik op de vrouw is ongetwijfeld eenzijdig, en niets ligt minder in de bedoeling der schrijfster, dan dat onze Christenvrouwen der 20e eeuw zich zullen fatsoeneeren naar Cats' „Christelick Huyswif” der zeventiende!

Mits men hier scherp onderscheide!

Daar zijn, óók wat de plaats en positie der vrouw betreft, *beginnselen*, die voor alle tijden en alle eeuwen gelden, omdat ze gegrond zijn in de scheppings-ordinantie Gods. En bovendien is, na de Schepping, de Val gekomen, waarbij de vrouw het eerst in overtreiding was en waarvan ze de gevolgen tot het eind dezer Bedeeling toe te dragen heeft.

Voor die twee hoofdfeiten had Cats een open oog.

En ook voor dit derde, dat in Christus de vrouw *in beginsel* van den vloek der zonde is verlost.

Dát maakt zijn beschouwing van de vrouw belangrijk voor alle tijden.

Vormen en toepassingen wijzigen zich met den tijd.

Maar de *beginnselen* verduren de eeuwen.

En nu is de stroom sterk, is de zuiging zwaar in onze dagen, die de vrouw, ook onze Christelijke huisvrouw met haar dochters, die straks in háár plaats moeten staan, tracht af te brengen van den vasten grond der beginnselen, die wijzen naar Gods Woord.

En de vrouw, die op de doolwegen van onzen tijd het Geluk zoekt, zich emancipeert op verkeerde wijze, breekt zélf de vaas aan scherven, waarin alléén dat geluk bloeien kan, als ze weigert zich te onderwerpen aan de ordinantiën Gods.

Tegen dát gevaar kan de nuchtere Cats haar nóg op treffende wijze waarschuwen.

En daarom geloof ik, dat Johanna Breevoort een goed werk deed met de uitgave van dit boek. Laten, met name onze vrouwen en meisjes, het niet overslaan. 't Gaat hoog noch diep . . . maar slaat wijd zijn blik, tot aan de tinnen van het Nieuwe Jeruzalem!

P. Br.

